

הורינו

פרשת בא תשפ"ד

8 הוריים נחן הכ

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע

עפ"י 'המאורות הגדולים', הגאון רבי שמשון קורלנדיסקי שליט"א

להנחילנו לדורי דורות. וכבר כתב רבינו הרמב"ן כאן בפרשה, "ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו ובניהם לבניהם לדור אחרון וכו' וכן כל כיצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים, והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלקים".

ולפי"ז מובן היטב ענין כיבוד אב ואם שהוזכר עליו בירושלמי כי הוא מן החמורה שבחמורות,¹ כי הוא יסוד לכל האמונה המושרשת בכלל ישראל מדור לדור, מפני שאב לא ישקר לבנו.

וכמו שמבואר באברבנאל בפר' יתרו, שמצוות כיבוד אב ואם כתובה בלוח הראשון של עשרת הדברות שעוסקת במצוות שבין אדם למקום, ולא בלוח של המצוות שבין אדם לחבירו, כיון שהיא היסוד לכל התורה והאמונה.

והגדת לבנך (י"ג, ח')

היה אומר הגאון רבי אליעזר שמחה וסרמן זצ"ל, מצות כיבוד אב ואם היא אחת מעשרת הדברות שנאמרו לעם ישראל כולו בהר סיני, והיא הבסיס הנצרך לתפקודו של הבית היהודי. לעומת זאת הציווי "והגדת לבנך", ניתן לעמנו עוד לפני יציאת מצרים וקודם למעמד הר סיני.

מכאן נוכחים אנו לראות ולדעת שהמסירה של הערכים מאב לבנו היא היסוד המקדים למצוות כיבוד אב ואם.

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת וגו' (י"ג, י"ד')

בפרשת בא העוסקת בענייני יציאת מצרים, מוזכר כמה פעמים הקשר בין אב לבן. למען תספר באזני בנך, והגדת לבנך, והיה כי ישאלך בנך וכו'.

והביאור בזה כי היות יציאת מצרים יסוד האמונה שהקב"ה רוצה

1. פאה א'

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

מה ההבדל אם קוראים לאבא משה או גדעון?

באופן אחר. אבל שלא בפני הוריו, מותר לפנות אליו בשמו הרגיל ואין בכך פגיעה בכבוד הוריו. ואם מדובר בשם נדיר, כגון קלמן, פרחיה, אזי גם שלא בפני ההורה לא יפנה אל חברו בשמו, אלא ישנה מעט.²

יש עדות ישראל שבהן שנוהגים לקרוא לילדים על שם ההורים בעודם חיים, ובאותן העדות יש בזה כיבוד הורים, שההורים זוכים לראות בחייהם את הנכד או הנכדה הקרויים על שמם. אלא שיש להקפיד שלא לקרוא לילדים בשמם המלא בפני הסבא או הסבתא, אלא ישנו את שמם לכינוי חיבה וכדומה. ואם הסבא או הסבתא יסכימו במפורש שיקראו לנכדים בשמם הרגיל גם כשהם נוכחים שם, מותר לקרוא להם בשמם הרגיל, ואין צריך להשתמש בכינוי חיבה. אבל כאשר נמצאים שם אנשים זרים שלא יבינו זאת ויחשבו שהבן פוגע בכבוד אביו, יש לפנות אל הנכד בכינוי חיבה למרות שהאב מחל על כבודו.

חלק מחיוב מורא ההורים הוא שלא לקרוא להם בשמם כדרך שקוראים להם חברים, אלא לפנות אליהם בשם 'אבא' ו'אמא'. וגם שלא בפניהם אסור להזכירם בשמם, אלא צריך להזכירם תמיד בתואר 'אבא' ו'אמא'.

ולגבי אם אומר את שמו יחד עם תואר אביו, כגון "אבי הרב אברהם נהג כך". כתבו בפוסקים כי לדעת החיד"א¹ מותר, וכך כתב בן איש חי וכך נהגו הספרדים. אולם דעת היש"ש שאין להזכיר שם האב כלל, גם כאשר מקדימים לו את התואר 'אביו', וכן מנהג האשכנזים שלא יאמר כלל את שם אביו, רק יאמר: "אבא אומר כך", ואם שואלים אותו לשמו של אביו לכו"ע רשאי לענות ולומר: "שם אבי פלוני".

וכתבו רוב הפוסקים במקרה שיש לו ידידים ששמם כשם הוריו, אם מדובר בשם שגרתו, כגון: יוסף, אברהם, יעקב, רחל, אסתר וכדומה, בפני הוריו אסור לקרוא לחבר בשמו אלא יש לפנות אליו

1. יוסף אומץ סי' פ"ז 2. וכן דעת הרמ"א וכ"כ בן איש חי. אמנם לדעת הדרישה אם שם הוריו שגרתו, גם בפניהם מותר לקרוא. ואם שמם נדיר, בפניהם אסור, ושלא בפניהם מותר.

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

מעשה אבות

סיפור מהחיים

בירושלים עיר הקודש התגורר איש זקן מאד ושבע ימים, ה"ה הרב בלאט ז"ל, הוא נפטר בשיבה טובה והלך לעולמו בגיל מופלג מאד, יותר ממאה ועשר שנים! כאשר עליתי שם למצות ניחום אבלים, נסבה השיחה בין היתר אודות אריכות ימיו ושנותיו. ואמר בנו יבלחט"א, שלאחר שרבים נדברו בעניין זה במה זכה אביו לאריכות ימים מופלגת כל כך, חשב לעצמו שיתכן שזכה לכך בשכר מצות 'כיבוד אב ואם' שקיים בהידור רב!

וסיפר שהיה לו לאביו מפעל, עסק גדול, בו עבדו עשרות פועלים במרץ רב בהנפקת התוצרת הנדרשת מדי חודש, עבור ההזמנות הסיטונאיות שהגיעו אל המפעל תדיר. היו לו להרב בלאט זוג הורים זקנים, שכיבדם ואהבם עד מאד, וחיפש דרך כיצד להחיותם בזקנותם ולתת טעם בחייהם.

לאחר שחשב רבות בדבר מצא דרך מקורית ביותר, הוא הקים בקומת המשרדים שבמפעל הענק, משרד אחד נאה ומיוחד עבור 'סידורי שיקים'... כידוע דרכי המסחר ומשא ומתן באותן שנים, שרוב התשלומים התבצעו בהמחאות השיקים, הן מצד הסיטונאים המזמינים והן מצד בעלי החנויות ושאר לקוחות החברה.

המשרד היה בנוי לתפארת, נוח ונעים עם כל הכלים הנצרכים. וביקש מאת הוריו הדגולים 'לקבל' את המשרה החשובה הזו, שכל מחזור הכספים של המפעל תלוי בה! והם אכן נענו לדבר, נכנסו יחדיו למשרד הנעים וניהלו משם את כל ענייני השיקים גבייתם והפקדתם על הצד היותר טוב, ובהיותם יסודיים ומסודרים מטבעם טיפלו בכל שיק במסירות. עד שחשו כמו 'בעלי בתים' של המפעל כולו, שכן אחריות טיפול כל ענין השיקים מוטלת על כתפיהם... הרעיון הנפלא שהגה הבן במיוחד בשביל הוריו, כדי להנעים את חייהם ואת שנותיהם בטובה וברכה, התברר כמוצלח במיוחד, ובכל אותן שנים היו ההורים מלאים סיפוק ושמחת חיים, וביצעו את תפקידם ברצון ובשמחה, ובכך זכו לכבוד מיוחד מכל עובדי המפעל, בהיותם ההורים של בעל הבית, ובכל אירוע שהתרחש במפעל היו הם יושבים ראשונה במלכות, וכך החזיקם בכבוד ובהדר!

והרי הדבר מפורש להדיא בעשרת הדברות, בשכר מצות כיבוד אב: "למען יאריכון ימך, ולמען ייטב לך וגו'!"

בשם הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

פתרונות ניתן לשלוח למייל: horeinuorg@gmail.com

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת וארא:

אם האב רוצה לשרת את הבן מותר לקבל ממנו (חיי אדם ס"ז כ"ו)

הזוכה בין הפותרים נכונה: אי"ש הלוי טופורוביץ

הרוח כולו שלך!

כשמתבוננים במצוות כיבוד אב ואם הואים שאין מצווה דומה שהתורה הפליגה כל כך בשכרה, למען ייטב לך והארכת ימים, בעוה"ז ובעוה"ב, וכן במשנה אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעוה"ב ואלו הן כיבוד אב ואם וכו'.

ובכלי יקר¹ עומד על כך ומבאר באריכות שהתורה מלמדת אותנו שאין מדובר רק על זכות ככל המצוות העומדת לאדם לעוה"ב, אלא "למען ייטב לך" כפשוטו; "ולשון למען ייטב לך משמע שממילא נמשך לך טובה מזה. והנה בכבוד אב ואם, הדבר פשוט שאם תכבד אביך ואמך אזי ממך יראו בניך וכן יעשו גם לך כשיגדלו וכו' ושכר שניהם - כיבוד אב ואם ושילוח הקן, אריכות ימים, לפי ששני מצות אלו מחזיקים האמונה בחידוש העולם כי כמו שיש סבה לכלל סבה ומשתלשל הדבר עד הסבה הראשונה ית', כך כל נולד יש לו מוליד עד המוליד הראשון ית' ואליו ראוי לחלוק כבוד ומכבודו ית' חלק לכל המולידין המשתלשלים מאתו ית' וכו'.

ולא רק בכך שהילדים שלך יכבדו אותך וייטב לך, אלא בכל תחומי החיים כיבוד אב ואם ישפיע לטובה על חיך באופן שאי אפשר לתאר. וכפי שכותב בחריפות לשונו רבינו חיים פלאגי בספרו 'תוכחת חיים'² "ומזקנים אתבונן, ואבותינו סיפרו לנו, וגם ראינו בעינינו, הרבה בני אדם אשר הכרנו והבחנו בהם שהיו מכבדים לאב ואם שלהם כראוי, וזכו לכבוד גדול ועושר ובנים, ואריכות ימים ושנים. וכל מי, שלא היה נוהג כשורה לכבד את אביו ואת אמו כראוי, הפך עליו בלהות, וצרות רבות סבבוהו, ולא יצאו מן העולם, עד שירדו מנכסיהם, בעניות גדול, ולא היה להם הצלחה וברכה בכל מעשה ידיהם, ומהם פגעו בהם חולאים רבים, ומהם לא זכו להבנות, ויצאו מן העוה"ז בפחי נפש ב"מ".

וממשיך בתוכחת חיים וכותב, "ועוד מצאנו ראינו ברוב מהם, בשני אחים, שאחד מהם קיים מצות כבוד אב ואם ראוי כהוגן וכתקנת חז"ל, ועוד לו אח אחר, שלא קיים באביו ואמו מצות כבוד אב ואם ככל הצורך. אותו אח שקיים המצוה של כבוד א"ו א"ו כדת של תורה, האריך ימים ושנות חיים, בטוב ובנעימים, בבנים ובני בנים, גם עושר גם כבוד. ואותו אח אחר שלא קיים מצות כבוד או"א כראוי, ירד פלאים, ונצרך לבריות בעניות גדול, והוא נצרך לאח העשיר, וגם צרות רבות סבבוהו.

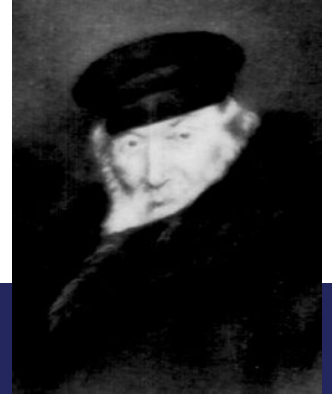
וכתוב בס' המדות והביאו בס' החרדים דח"י וז"ל; ואם אין אדם מכבד את אביו ואת אמו, גזירות קשות באות עליו, כענין שנאמר ויאמר ה', יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני וכו' שהרי השווה הקב"ה כבודו לכבודם, שהפסוק כתוב בכבוד הבורא, יע"ש.

1. דברים כ"ב, ז' 2. פר' תולדות

”

**הרבה בני אדם
אשר הכרנו
והבחנו בהם שהיו
מכבדים לאב ואם
שלהם כראוי, וזכו
לכבוד גדול ועושר
ובנים, ואריכות
ימים ושנים**

ותעל שוועתם!

**אף אחד לא יכול
לפטור אותך
מכיבוד אב ואם,
אף לא אחד! כל
מי שאומר לכם
שדורש טובתכם,
ומייעץ לכם
לפגוע באבא
ואמא שלכם,
הוא לא יעמוד
איתכם בבית דין
של מעלה להיות
הסנגור שלכם.**

כשאדם יבוא לשמים לא יוכל לומר "הם פגעו בי ונפטרתי מכיבוד אב", אמרו לך לכבד את האבא שלך, לא אבא אחר. לך יש את האבא שלך ואת החיוב שלך.

מסופר על מרנא החפץ חיים זצוק"ל שהגיע פעם ללידא, הסמוכה לראדין, והקהיל את כל העיר ופנה אליהם בזו הלשון: הגוף והנשמה הם שכנים טובים הגרים שניהם יחד שבעים שנה, ובכל זאת בעולם הבא כשמביאים אותם למשפט, כל אחד דוחה את האשמה על השני. הגוף אומר כי הנשמה אשמה, והנשמה אומרת כי הגוף אשם. רואים שאף על פי שהם שני אוהבים, בכל זאת אין האחד רוצה ללכת באש של גיהנום בגלל השני, וכל אחד מטיל האשמה על חברו ורוצה שחברו יילך באש של גיהנום. כך תדעו אנשי לידא, אמר אז מרן החפץ חיים, הגם שהננו שכנים טובים ואוהבים זה את זה, בכל זאת בעולם הבא כשהקב"ה יתבע מכם למה עשיתם כך וכך? אע"פ שאתם אוהבים אותי, תשיבו: הלא ר' ישראל מאיר לא רחוק ממנו והוא ת"ח, למה לא בא אף פעם להוכיחני? לכן באתי להוכיח אתכם ולהזהירכם, שלא תעמיסו חטאתכם עלי, כי גם אני אין ברצוני ללכת באש של גיהנום. והתחיל אח"כ לומר להם תוכחת מוסר¹.

וסיים אותו אדם גדול וזעק - אף אחד לא יכול לפטור אותך מכיבוד אב ואם, אף לא אחד! כל מי שאומר לכם שדורש טובתכם, ומייעץ לכם לפגוע באבא ואמא שלכם, הוא לא יעמוד איתכם בבית דין של מעלה להיות הסנגור שלכם. זה אתם והקב"ה, ומה תענו בבוא היום כשהקב"ה ישאל אתכם, נתתי לך הורים בדיוק לתפקיד שלך בעולם, ואתם אמרתי לך לכבד, מי פטר אותך? אותו אחד שאומר לך כאן שזה בסדר, יעמוד שם איתכם? הרי הוא עצמו יצטרך לתת דין וחשבון. בינו נא זאת.

אמר פעם אחד מגדולי בעלי המוסר, כי "שאלת" האפיקורסים הידועה "איפה הקב"ה היה בימי הזעם", היא שאלה לא אפיקורסית בעליל, כי הרי כדי לשאול כזאת שאלה צריך להיות המאמין הכי גדול. צריך להאמין שיש הקב"ה, שהוא שולט על העולם, שהוא משגיח בכל רגע, שהוא מעניש את הרשע ונותן שכר לצדיקים וכו' וכו'. קודם כל צריך להאמין בכל האמונה הזאת, כדי לשאול, אם כן, כביכול "קושיה"! ומה התשובה? שמלכתחילה אין שום שאלה, כי אנחנו מאמינים ב"ואנוכי הסתר אסתיר פני" שהקב"ה עצמו נהג במידת הדין והסתר פנים.

את הדבר הבסיסי הזה כל יהודי מאמין יודע, זה פשוט. אז מדוע כשזה נוגע להורים שלנו, יש מי שחושב שאם ההורים גרמו לו כאב, הוא פטור מחיוב כיבוד? הקב"ה ציווה אותך לכבד את הוריק, הוא זה שנתן לך את ההורים האלו, לומר שאתה פטור זה לכפור בעצם העניין - מי נתן לך את ההורים האלו?!

סיפר פעם אחד המגידים משל: בעיירה אחת התגוררו אב ובנו, כאשר הילד עושה מה שהוא רוצה, לא שמע בקול אביו. אמר לו האבא דע לך שיש הרבה סכנות כאן מסביב, יש דובים וחיות טורפות. אבל הבן לא למד ולא נזהר. מה עשה האבא? לבש עור של דוב גדול והגיע לילדו. הילד כמובן נבעת מפחד וברח. מאוחר יותר שאל הבן את האבא, אבא, איפה היית כשהגיע כאן הדב המאיים? אמר לו האבא, אתה שואל איפה הייתי, האמת שאני הייתי בתוך הדב הזה, הדב הזה הוא אני.

חז"ל אומרים "הוקש כיבוד אב ואם לכבוד המקום", ולא מצאנו בשום מקום דמיון לזה. ומדוע? כי שלושה שותפין באדם, הקב"ה עשה איתם שותפות לגדל אותך. לומר שאם ההורים שלי לא היו בסדר איתי אני לא מחויב בכיבוד, זה בעצם לכפור בקב"ה עצמו שנתן לך אותם - ואתם הקב"ה ציווה עליך לכבד.

1. דרכי מוסר להגר"י ניימן, פר' נח